
VI LÆRER OGSÅ MED HÆNDERNE

Farvel til sløjd som hobbyfag i skolen. Vi må tage de praktiske fag i skolen mere alvorligt, for de åbner for en vigtig form for læring, siger STIG PEDERSEN, **der har været med til at få det nye fag 'håndværk og design' på skoleskemaet i år.**

Et fuglehus til far under juletræet og en træske til mormor. Måske har det været rart for den enkelte elev at klare julegaverne i sløjdtimerne. Men en masse læring går tabt, hvis hovedformålet i skolens praktiske fag blot er at producere genstande uden at koble det til refleksion og samfund.

Sådan lyder det fra Stig Pedersen, der frem til august 2013 var lektor ved professionshøjskolen UCC. Han var i 2010-2011 projektleder på UCC for det aktionsforskningsprojekt, der lagde grunden for udviklingen af det nye skolefag *håndværk og design*. Faget afløser i den kommende skolereform de gamle fag sløjd og håndarbejde. Det giver mulighed for, at eleverne kan arbejde med flere teknikker og materialer, mener Stig Pedersen, der håber på, at det kan give de praktiske fag en højere status.

Sløjd, håndarbejde og skolens andre praktiske fag har ellers været under pres i mange år, hvor det politiske fokus meget ensidigt har været rettet mod læsning, matematik og naturvidenskab. Forstærket af PISA-undersøgelsernes blik på, hvad skolens læring skal rette sig imod. De praktiske håndværksmæssige fag har haft en status som en art 'hobbyfag', der ikke var højt prioriteret. Det er et problem, mener Stig Pedersen, der slår til lyd for at styrke de praktiske fag i skolen.

»Håndværksfagene repræsenterer en helt anden måde at betragte læring og viden på i skolen. Man kan lære noget om verden omkring sig ved at læse om den, og man kan lære noget ved, at læreren fortæller. Men man kan altså også lære noget om verden ved at bearbejde den,« siger Stig Pedersen og tilføjer:

»Ved selv at skabe i de praktiske fag møder eleverne en anden type læring. De lærer noget om træ ved at arbejde med det. Du lærer ved at fælde træet og arbejde i det. Og de lærer noget om de ting, vi har brug for.«

Brug for produktion

Stig Pedersen er ikke den eneste, der plæderer for, at de praktiske fag i skolen skal styrkes. Undervisningsminister Christine Antorini mener også, at de praktiske fag i grundskolen er et sted, hvor man kan skabe interesse for de håndværksfag, som samfundet har brug for – og som erhvervsuddannelsen bygger på. Som ministeren siger om faget 'håndværk og design' på Undervisningsministeriets hjemmeside:

»I Danmark skal vi leve af både at være et videns- og et produktionssamfund. Folke-

skolen skal arbejde med at styrke samspillet mellem teori og praksis. Det er netop kernen i håndværk og design... Danmark har brug for dygtige unge, der både har solide håndværksmæssige færdigheder og også er stærke i at arbejde systematisk med processen fra idé til produkt. Jeg håber, at det nye fag også vil motivere flere unge i folkeskolen til at søge ind på erhvervsuddannelserne.«

Et didaktisk projekt

I 2007 valgte den daværende regering at indføre faget 'materiel design' på læreruddannelsen som en sammenlægning af undervisningen i sløjd og håndarbejde. Forventningen var så, at lærerne efterfølgende kunne undervise i begge dele, for ude på skolerne var det stadig adskilte fag. I praksis blev det imidlertid ikke noget løft af

»Man kan lære noget om verden omkring sig ved at læse om den, og man kan lære noget ved, at læreren fortæller. **Men man kan altså også lære noget om verden ved at bearbejde den.**«

Cand. pæd. i sløjd Stig Pedersen

læreruddannelsen i de praktiske fag. Tværtimod, mener Stig Pedersen, der peger på, at politikerne her indførte et fag på læreruddannelsen, som var ubegrundet.

»Den praktiske dimension blev nedprioriteret, mens designdelen var noget svævende og ikke helt klart defineret. Det slog de faglige miljøer på læreruddannelserne i stykker,« siger Stig Pedersen. Han tror dog ikke på, at løsningen er at gå tilbage til den gamle undervisning i skolen.

»Der har været god undervisning i sløjd og håndarbejde mange steder, men mere end 66 procent af landets sløjdlærere bruger f.eks. ikke de faglige fælles mål,« siger Stig Pedersen og henviser til tallene fra Ram-bølls rapport 'Kortlægning af de praktiske/musiske fags status og vilkår i Folkeskolen' fra 2011. Fælles Mål, også kaldet faghæftet, indeholder formål, slut- og trinnål, læseplan og undervisningsvejledning for undervisning i et givet fag.

»Dermed er der et fælles problem, som der skal gøres noget ved, fordi det handler om, hvad det er, eleverne skal arbejde med for at lære noget. Det er ikke bare et spørgsmål om, hvad de synes er sjovt at gøre, men et spørgsmål om, hvad man kan lære noget af. Fagområdets problem har været, at det har manglet en form for teoretisk overbygning, og derfor er det ofte blot havnet i god og dårlig praksis,« siger Stig Pedersen.

Professor i sløjd

Mens de håndværksprægede skolefag har haft en status som 'hobbyfag' i skolen i Danmark, >

FAKTA OM FAGET

» HÅNDVÆRK & DESIGN «

Aftalen om et fagligt løft af folkeskolen lægger vægt på at styrke de praktiske/musiske fag i skolen og samtidig understøtte, at skolen åbner sig over for det omgivende

samfund. Med det nye fag **håndværk og design** samles timerne fra de to fag – sløjd og håndarbejde – i ét fag. Samtidig får faget én ekstra ugentlig lektion

i 4. klasse. På den måde får håndværksfaget mere volumen og synlighed. Ifølge Undervisningsministeriet vil det højne respekten for godt håndværk.

28 skoler har deltaget i udviklingsprojektet om håndværk og design som nyt fag i folkeskolen. 10 skoler har på forsøgsbasis undervist i det nye fag i skoleåret 2012/13 og deltaget i en erfaringsopsamling. Den

viser, at eleverne er glade for det nye fag. De giver udtryk for, at det nye fag giver mulighed for at arbejde med flere teknikker og materialer, hvilket de synes, er sjovt og udfordrende.

Et eksempel på et undervisningsforløb i håndværk og design:

Eleverne lavede et insekt. De eneste rammer, der blev

opstillet, var insektets størrelse. Eleverne endte med at lave mange forskellige insekter som for eksempel kakerlakker, sommerfugle og guldsmede. Hver elev valgte de materialer, der bedst passede til deres insekt: en bille i træ med ben af ståltråd, en sommerfuglekrop i træ med vinger af stof eller en myre kun i stof, hvor udfordringen især var at sy de tre dele af kroppen sammen.

Kilde: Undervisningsministeriet

så har de en højere status i de øvrige nordiske lande, hvor man også arbejder seriøst med didaktisk forskning om, hvordan man lærer i praksis. De praktiske fag betragtes i højere grad som 'læringsfag' på niveau med skolens andre fag, selvom der er tale om, at man her »lærer med hænderne«. I Finland, hvor læreruddannelsen er en universitetsuddannelse, kan man eksempelvis blive professor i sløjd. Hvis der skal ske et løft i læreruddannelsen

len som 'hobbybetonede gavefag', hvis de skal få det nødvendige løft, og eleverne skal blive engagerede og få mere ud af undervisningen. De praktiske fag skal være læringsfag på linje med alle andre fag i skolen, hvor man lærer noget om verden. De skal afspejle den samfundsmæssige virkelighed i dag – hvad er det, de praktiske fag bruges til uden for skolen?

»Det indebærer mere fokus på design og proces, end der traditionelt har været i eksempelvis sløjdtimerne, hvor hovedmålet ofte har været blot at fremstille et fuglebræt og et fuglehus. Det er nødvendigt, at de praktiske fag også seriøst inddrager arbejdet med design og refleksion uden at slippe den håndværksmæssige dimension,« siger Stig Pedersen.

»Når vi skal tænke håndværk sammen med design i skolen, så er det, fordi vi har brug for håndværkere. Men vi har ikke brug for nogle håndværkere, der ikke kan tænke. Vi har brug for dygtige håndværkere, der kan tænke, og som kan bringe de ting sammen. Praksis og teori skal tænkes sammen.«

Sanser i spil

Stig Pedersen peger på nødvendigheden af en modernisering af folkeskolens praktiske fag og udviklingen af en mere overordnet didaktik.

»Hvis de praktiske fag skal have en større prioritet i skolen, er det et didaktisk projekt. Det handler ikke blot om at slå nogle forskellige materialer fra nogle forskellige fag sammen. Det handler om, hvad er det for en didaktik, og hvad er det for

en pædagogik, man anvender i det nye fag håndværk og design.«

Hvis fagenes status skal løftes, så understreger han således nødvendigheden af, at underviserne *både* er håndværkskyndige og kan arbejde didaktisk.

»Når der har været utilfredshed med det gamle fag »materiel design«, så hænger det sammen med en frygt for, at der blev for meget design og for lidt håndværk. Kun udvikling af gode ideer, som man ikke omsætter i værksteder. Men de praktiske fag i skolen skal være håndværksbaserede. Det skal være fag, der foregår i værksteder. Man skal have mulighed for at skære sig i fingeren og blive beskidt. Og der skal også være noget, der kan mislykkes. Det skal være noget andet end pap og klister. Det er væsentligt, for det handler jo om stoflighed, sanselighed og kropslighed. Den dimension fylder ikke nok i skolen i dag. Alle mennesker har brug for den kropslighed og den sanselighed. Det er ikke kun nogle specielle børn, der har brug for det,« siger Stig Pedersen. ■

»Når vi skal tænke håndværk sammen med design i skolen, så er det, fordi vi har brug for håndværkere. Men vi har ikke brug for nogle håndværkere, der ikke kan tænke.«

Cand. pæd. i sløjd **Stig Pedersen**

af de praktiske fag, kan Danmark med fordel se på viden og erfaringer fra de nordiske nabolande, mener Stig Pedersen.

Han peger på, at det er nødvendigt, at håndværksfagene i skolen kommer ud af rol-

STIG PEDERSEN

Uddannet folkeskolelærer og cand. pæd. i sløjd. Projektleder for aktionsforskningsprojektet 'Håndværk og design - nyt skolefag, ny didaktik!' på Professionshøjskolen UCC 2010-2011. Indtil august 2013 var han ansat som lektor på Skolen for Materiel Design/Professionshøjskolen UCC. I dag er han på efterløn.